

 Indien u nog vragen hebt bij dit verslag of de uit te voeren werken, aarzel niet ons te contacteren.

Inspectie Interieur - schilderijen		INSPECTIENUMMER : A-45/10248/2011/I
OBJECT	:	Sint-Romboutskathedraal - Kerk zonder toren
LIGGING :	Straat + nr. Gemeente/Stad	: Sint-Romboutskerkhof z.n. 2800 MECHELEN
WETTELIJKE BESCHERMING	:	Monument d.d. 25/03/1938
HUIDIGE FUNCTIE	:	Kerk/kapel
ABONNEE	:	Metropolitaanse Kerkfabriek Heilige Sint-Rumoldus Wollemarkt 17 2800 MECHELEN
INSPECTIEDATA	:	14/06/2011 // 15/06/2011 // 15/07/2011
UITGEVOERD DOOR	:	Tanya Bourgeois en Brecht Lagae Tel: 03 360 52 05 E-mail: tanya.bourgeois@monumentenwachtantwerpen.be
TOTAAL AANTAL MANUREN	:	27u (ter plaatse)
VORIGE INSPECTIES	:	Begindatum 26/08/2003
INVENTARISSEN/REPERTORIA	:	Wij maakten gebruik van J.JANSEN, <i>Provincie Antwerpen, Kanton Mechelen, Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische Bedehuizen</i> , Brussel, 1977. De foto's die hierin vermeld staan, zijn te bekijken op www.kikirpa.be (fototheek on-line onder de zoektermen <i>Mechelen</i> en <i>Kerk Sint-Rumoldus</i>). De voorwerpen in de kapittelzaal zijn ingevoerd in de CRKC-databank. De inventarisnummers worden vermeld na de titel van desbetreffende schilderijen.
OPMERKINGEN	:	
<i>Vorig rapport</i>		De aanbevelingen met betrekking tot de schilderijen uit het rapport van 2003 zijn niet uitgevoerd, ook niet de dringende. Hoe langer men wacht voor het conserveren van schilderijen, hoe meer verfvlies en/of andere schade optreedt. Kleine conservatie-ingrepen uitgevoerd ter plaatse door een restaurateur kosten op termijn minder geld, dan te wachten op een gehele restauratie.

Rapport

De schilderijen worden besproken vertrekkend vanuit het hoofdportaal in uurwijzerzin (dus eerst de noordzijde, dan kooromgang, straalkapellen, koor, zuidzijde). Achteraan is een grondplan bijgevoegd om de leesbaarheid te vergroten.

Obiits

De Obiits hangen tijdens de inspectie niet meer op, omdat ze gerestaureerd zullen worden. Ze werden daarom niet geïnspecteerd.

Ze staan in de sacristie van de weekkapel op de vloer tegen mekaar gestapeld. Door de wijze van opstelling zijn er recent verschillende beschadigingen bijgekomen. Zo drukt de ophanghaak van de ene Obiit in de verflaag van de Obiit die erachter staat.

Publicaties

Alle *publicaties van Monumentenwacht* vermeld in het verslag worden kosteloos toegestuurd aan onze abonnees. U heeft ze normaal gezien dus al ontvangen.

Bijkomende exemplaren kunnen bekomen worden bij Monumentenwacht Vlaanderen, Erfgoedhuis Den Wolsack, Oude Beurs 27, 2000 Antwerpen
T 03 212 29 50.

Ze kunnen ook kosteloos gedownload worden op www.monumentenwacht.be.

Beschermd monument

Als beheerder van een beschermd monument, zorgt u mee voor het behoud van het onroerend erfgoed van Vlaanderen. Het onderhoud en de instandhouding van dit erfgoed vragen echter een bijzondere aanpak. Daarom zijn veel werkzaamheden vergunningsplichtig.

Daarnaast bent u verplicht zorg te dragen voor de instandhouding en het onderhoud. U kan hiervoor een beroep doen op restauratiepremies en fiscale aftrek (meer info op www.onroenderfgoed.be en www.premiezoeker.be).

U kan voor meer inlichtingen contact opnemen met de Antwerpse erfgoedconsulente, Madeleine Manderyck madeleine.manderyck@rwo.vlaanderen.be.

Onroerend erfgoed
Lange Kievitstraat 111/113, bus 52
2018 Antwerpen
T 03 224 62 17
F 03 224 62 23

INHOUD

Bij het opstellen van de rapporten gaat de Monumentenwacht uit van een algemene interieurinventaris. De rubrieken die voor het besproken interieur van toepassing zijn, worden vetjes afgedrukt. De overige komen in het verdere rapport niet meer voor. De aanbevelingen vindt u na de inhoudstafel.

1. Interieurafwerking

2. Vast kerkelijk meubilair

3. Vast burgerlijk meubilair

4. Los kerkelijk meubilair

5. Los burgerlijk meubilair

6. Schilderijen

p.12

6.1. Doek

6.2. Paneel

6.3. Andere

7. Sculptuur

8. Andere voorwerpen

9. Klimaat

10. Preventie en beheer

11. Veiligheid / Toegankelijkheid / Hygiëne

12. Site

AANBEVELINGEN

1 Conservatie of restauratie door een deskundig restaurateur

<i>dringend</i>	
<i>David overwint Goliath</i> Laat dit drieluik dringend conserveren en eventueel restaureren: - de verflaag fixeren; - de inlijsting verbeteren (zeker van de zijluiken); - reinigen (onder meer oppervlakteschimmel verwijderen); - de open voegen herlijmen; - eventueel de vernislaag vervangen.	6.2.12.
<i>Doopsel van Christus</i> Laat een restaurateur dringend conserveren en eventueel restaureren: - de verflaag fixeren; - open voegen lijmen - de ophanging verbeteren; - grondig reinigen; - eventueel de vernislaag vervangen.	6.2.18.
<i>Algemeen - stof</i> Erg veel schilderijen zijn sterk bevuild, onder meer door stof. Sommige schilderijen moeten op korte of lange termijn gerestaureerd worden en kunnen momenteel niet ontstof worden zonder risico op verdere schade. Na restauratie zullen zij echter ook op regelmatige basis moeten ontdaan worden van stof. Verschillende schilderijen kunnen en moeten dringend gereinigd worden. In het beste geval laat u een restaurateur dit ter plaatse uitvoeren. → Zie aanbevelingen 4. Courant onderhoud.	
<i>op korte termijn</i>	
<i>Christus aan het kruis</i> <i>Calvarie</i> Laat een schilderijrestaurateur de doeken restaureren indien u ze wenst te behouden.	6.1.15. 6.1.16.

<i>Medaillons</i> <i>Medaillons</i> <i>Laatste Avondmaal</i> <i>Blazoenen</i> <i>Sint-Lucas schildert het portret van Onze-Lieve-Vrouw</i> <i>Marteling van Sint-Sebastiaan</i> Laat een schilderijenrestaurateur: - de verflaag fixeren; - de ophanging verbeteren; - eventueel de klampen op de achterzijde van het <i>Laatste Avondmaal</i> verwijderen; - open voegen lijmen; - reinigen.	6.2.1. 6.2.10. 6.2.13. 6.2.14. 6.2.15. 6.2.16.
<i>Reeks van 1175:</i> <i>Ontmoeting van Sint-Rombout en Gummarus</i> <i>Libertus wordt weer tot leven geroepen</i> <i>Aankomst van Sint-Rombout te Mechelen</i> <i>Prediking van Sint-Rombout</i> <i>Sint-Rombout ontvangen door Ado en Elisa</i> <i>Sint-Rombout laat een kerk bouwen</i> <i>Sint-Rombout berispt twee werklieden om hun liederlijk leven</i> <i>Zegepraal van Sint-Rombout</i> <i>Sint-Rombout ontvangt in Rome van Petrus en Paulus...</i> Laat een schilderijrestaurateur: - de inlijsting en de ophanging verbeteren; - de lijsten met bijhorende decoraties herstellen; - de spieramen - indien nodig - behandelen tegen houtborende insecten; - de gaten en scheuren in de doeken herstellen en stoplappen verwijderen; - de verflaag fixeren; - de vernislaag vervangen; - de verflaag en de achterzijde grondig reinigen.	6.1.25.
<i>Engelbertus Sterckx</i> <i>Aartsbisshop J.M. Franckenbergh</i> <i>Christus aan het Kruis</i> Laat een schilderijrestaurateur: - dringend de ophanging of de plaatsing verbeteren; - de inlijsting verbeteren; - de spieramen of triplexplaat - indien nodig - behandelen tegen houtborende insecten; - de doeken herstellen; - de verflaag waar nodig fixeren; - de verflaag en de achterzijde grondig reinigen.	6.1.10. 6.1.11. 6.1.12.
<i>Gekruisigde Christus (triptiek)</i> Laat een schilderijrestaurateur de vervuiling onderzoeken en het schilderij reinigen.	6.2.3.

op termijn	
<i>Laatste Avondmaal</i> <i>Van Hammé</i> <i>Aartsbisshop de Mean</i> <i>Rombouts wekt Libertus tot leven</i> <i>Tenhemelopneming van Maria</i> Laat een schilderijrestaurateur: - de ophanging of de plaatsing verbeteren; - de lijsten nakijken; - de spieramen - indien nodig - behandelen tegen houtborende insecten; - de doeken herstellen; - de verflaag waar nodig fixeren; - de verflaag en de achterzijde grondig reinigen.	6.1.1. 6.1.7. 6.1.13. 6.1.17. 6.1.21.
<i>Reeks van 1175:</i> <i>Sint-Rombout bij paus Stephanus II</i> <i>Samenzwering tegen Sint-Rombout</i> <i>Een engel leidt Rombout naar Mechelen</i> <i>Het lichaam van Sint-Rombout wordt uit het water gehaald</i> Laat een schilderijrestaurateur: - de inlijsting en de ophanging verbeteren; - de lijsten en bijhorende decoraties herstellen; - de spieramen - indien nodig - behandelen tegen houtborende insecten; - de gaten en scheuren in de doeken herstellen en stoplappen verwijderen; - de verflaag waar nodig fixeren; - de vernislaag vervangen; - de verflaag en de achterzijde grondig reinigen.	6.1.25.
<i>Calvarie met Maria Magdalena</i> Laat een schilderijrestaurateur: - de opspanning verbeteren; - de verflaag - indien nodig - fixeren; - reinigen aan alle zijden.	6.1.23.
op lange termijn	
<i>De heilige Dominicus ontvangt van Petrus en Paulus...</i> <i>Hoofdaltaar</i> <i>Franciscus</i> <i>Sint-Rombout</i> Laat de schilderijen restaureren: - de gaten en scheuren in de doeken herstellen en stoplappen verwijderen; - de verflaag waar nodig fixeren (ook op de lijsten); - de ophanging verbeteren (zie ook 3. Preventieve Maatregelen); - losse onderdelen van lijsten vakkundig herstellen; - eventueel (verdonkerde) vernislagen vervangen; - grondig reinigen.	6.1.2. 6.1.4. 6.1.6. 6.1.18.

<i>Kruisafname - Graflegging</i> Laat een restaurateur de verflaag waar nodig fixeren en reinigen.	6.1.7.
<i>Guilielmus ab Enchevoirt</i> <i>Onze-Lieve-Vrouw der Mirakelen</i> Laat een schilderijrestaurateur de vernislagen vervangen en de schilderijen reinigen.	6.1.9. 6.2.11.
<i>Medaillon</i> Laat een schilderijrestaurateur de guirlande terug op de juiste plaats bevestigen.	6.2.6.
<i>De restaurateur kan, na een gedetailleerd vooronderzoek, alternatieve ingrepen voorstellen.</i>	

2 Insecten en/of schimmels

<i>Opvolging aantasting door houtborende insecten</i>	
<i>Aartsbisschop J.M. Franckenberg (plaat en lijst)</i> <i>Laatste Avondmaal (lijst)</i> Detectie van de activiteit van kleine klopkever (<i>Anobium punctatum</i>) gebeurt best tijdens het uitvliegseizoen van de insecten. Dit loopt ongeveer van maart tot en met juni. Zoek in deze periode naar verse uitvliegopeningen, verse hoopjes boormeel (fijn beige poeder) en insecten. Ontstof zo snel mogelijk de twee voornoemde schilderijen. Vooraf reinigen, vergemakkelijkt immers de controle aanzienlijk. Leg eventueel zwart papier onder de schilderijen zodat de detectie gemakkelijker verloopt en betrek het schoonmaakpersoneel bij de inspectie.	6.1.11. 6.2.13.
<i>Verwijderen oppervlakteschimmels</i>	
<i>Onze-Lieve-Vrouw der Mirakelen (achterzijde!)</i> Zie ook de onderhoudstip <i>Biologische aantastingen aan hout</i> , p. 12-13. Deze vrij onschuldige schimmels (meestal witte pluisjes) komen vooral op minder verluchte plaatsen voor (achter- en onderzijden, hoeken en kantjes). Verwijder de oppervlakteschimmels droog met microvezeldoeken die u daarna kan wassen op hoge temperatuur of met doeken die u weggooit. Gebruik eventueel een oplossing van 70% ethanol in water om het oppervlak te ontsmetten.	6.2.11.
<i>Neem steeds de veiligheidsvoorschriften van de gebruikte producten in acht.</i>	

3 Preventieve maatregelen	
<i>Ophanging</i> Vraag voor onderstaande aanbevelingen - in geval van twijfel - hulp aan een schilderijenrestaurateur. Plaats schilderijen (met of zonder lijst) nooit rechtstreeks op de vloer en stapel ze zeker niet tegen mekaar (zoals nu is gebeurd met de Obiits in de sacristie van de weekkapel en verschillende schilderijen in de kapittelzaal). Ook de plaatsing van het <i>Laatste avondmaal</i> laat te wensen over. Bewaar schilderijen bij voorkeur in een lijst, deze beschermt het doek of het paneel. Voorzie een lijst voor de <i>Graflegging</i>. Zorg dat de schilderijen goed bevestigd zitten in de lijst, zonder dat de bevestiging schade toebrengt aan de schilderijen. Lijst de panelen zeker in met wervels, zodat de natuurlijke werking van het hout niet wordt belemmerd. Hang schilderijen op tegen een (droge) muur aan twee roestvrije bevestigingspunten in de muur en de latten van de lijst. Kleef onderaan op de lijst kurken noppen om voldoende ventilatie te voorzien en contact met de muur te mijden. De afstand tussen muur en doek bedraagt minimaal drie centimeter. Voorzie bij zware schilderijen ondersteuning.	6.1.1., 6.1.6., 6.1.7., 6.1.8., 6.1.9., 6.1.10., 6.1.11., 6.1.12., 6.1.13., 6.1.14., 6.1.15., 6.1.17., 6.1.20., 6.2.5., 6.2.10., 6.2.11., 6.2.12., 6.2.13, 6.2.14.
<i>Kapittelzaal</i> De bewaring van de schilderijen (en andere kunstvoorwerpen) in deze ruimte laat te wensen over. Eén van de eerste vereisten is dat kunstvoorwerpen mekaar niet kunnen beschadigen en stofvrij opgeborgen worden. Zie ook de aanbeveling hierboven over ophanging. Uitgebreide informatie over het juist bewaren van schilderijen (of andere kunstvoorwerpen) is terug te vinden in de map <i>VerzekeDe Bewaring</i>. U kan deze bestellen via volgende link: http://www.faronet.be/publicaties/verzekeDe-bewaring. Monumentenwacht kan hieromtrent ook verder advies geven (telefonisch of ter plaatse).	
<i>Onze-Lieve-Vrouw schenkt de rozenkrans aan Dominicus</i> <i>Sint-Lucas schildert portret van Onze-Lieve-Vrouw</i> Kijk regelmatig de staven na, die in de muur bevestigd zijn. Wanneer ze niet meer voldoende in de muur vast zitten, moeten ze vervangen worden.	6.1.19. 6.2.15.
<i>Laatste Avondmaal</i> Kijk na waar het schilderij momenteel bewaard wordt.	6.1.22.

<i>Iconen</i> Zorg voor een grotere afstand tussen het plexiglas en de iconen. Voorzie een systeem waarbij het plexiglas gemakkelijk kan geopend worden voor courant onderhoud.	6.2.4.
<i>25 panelen over het leven van Sint-Rombout</i> Zorg dat de bevestigingshaakjes de panelen voldoende 'vast' houden. Breng onder de metalen poten bij voorkeur een buffer aan van kurk. Zorg dat er bij het kuisen van de vloer geen water onder of tegen de poten loopt.	6.2.9.

4 Courant onderhoud

Ontstoffen schilderijen

Verschillende schilderijen met lossende onderdelen of lossende afwerklagen vernoemd onder restauratie en conservatie moeten eerst geconserveerd worden vooraleer ze ontstoft mogen worden!

Ontstoffen

Aangezien stof hygroscopisch is en hierdoor een voedingsbodem vormt voor schimmels en insecten laat u bij voorkeur een schilderijenrestaurateur de schilderijen ontstoffen aan (voor)- en achterzijde. Indien u hiervoor niet op korte termijn over voldoende budget beschikt, kan u ook beroep doen op een restaurateur voor de begeleiding van een vrijwilliger en op Monumentenwacht voor bijkomend advies ter plaatse.

Indien u beroep doet op een vrijwilliger moet dat iemand zijn met veel geduld, die zeer voorzichtig kan werken. Maak een schilderij of de lijst nooit zelf schoon met vloeistoffen of oplosmiddelen. Doe hiervoor zeker beroep op een restaurateur!

Kijk vooraf steeds na of er geen lossende verflagen zijn. Gebruik hiervoor scheerlicht. Werk op ooghoogte en verlicht het schilderij voldoende tijdens het ontstoffen. Gebruik een zeer zachte kwast, die u net onder de haren bij het harde gedeelte vasthoudt (om krassen met het harde deel of de steel te vermijden). Werk van boven naar onder. Indien tijdens het reinigen blijkt dat de afwerklagen afbladderen, stop dan onmiddellijk de werkzaamheden en laat de schilderijen behandelen door een restaurateur.

Volgende schilderijen kunnen momenteel zonder voorgaande conservatiebehandeling ontstoft worden:

<i>Laatste Avondmaal</i>	6.1.1.
<i>De heilige Dominicus ontvangt van Petrus en Paulus...</i>	6.1.2.
<i>Onze-Lieve-Vrouw door heiligen vereerd</i>	6.1.5.
<i>Guilielmus ab Enchevoirt</i>	6.1.9.
<i>Besnijdenis van Christus</i>	6.2.2.
<i>Iconen</i>	6.2.4.
<i>Marteling van Leodegarius</i>	6.2.5.
<i>Medaillons</i>	6.2.6.
<i>De Verrezen Christus tussen de heiligen Petrus en Paulus</i>	6.2.7.
<i>Marteling van Sint-Joris</i>	6.2.8.
<i>25 panelen over het leven van Sint-Rombouts (met kasten)</i>	6.2.9.
<i>Sint-Rombout zegent Libertus</i>	6.2.17.
<i>Zwarte-Lieve-Vrouw</i>	6.3.1.

Metaal	
Zie ook de brochure van Monumentenwacht <i>Onderhoud van metaal in het interieur</i> .	
<i>Laatste avondmaal: metalen tekstbord</i> Poets dit zo weinig mogelijk, maar stof het wel minimum om de drie maanden af. Gebruik om het metaal op te poetsen bij voorkeur enkel juweliersdoeken. Deze zijn ideaal voor een zachte reiniging van metaal. Laat de corrosie verwijderen door een metaalrestaurateur.	6.2.13.

6. Schilderijen

6.1. Doek

6.1.1. Laatste Avondmaal *Sacramentskapel*

M

Het schilderij staat niet meer in het inkomportaal. Het staat op blokjes op de grond en leunt tegen een biechtstoel. Het spieraam zit vast in de lijst met verroeste nagels.

→ *Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.*

De verflaag van de lijst schilfert af.

Het doek is bedoekt. De scheuren en naden zijn vermoedelijk niet verlijmd vóór het bedoeken en zijn terug open gekomen. Mogelijk is plaatselijk teveel warmte gebruikt bij het bedoeken, waardoor de verf 'verbrand' is.

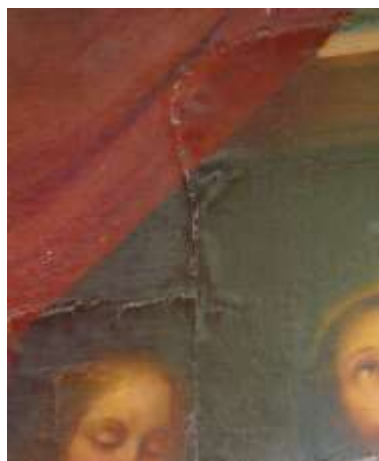
De verflaag schilfert af ter hoogte van scheuren en overschilderingen. De retouches zijn verkleurd.

De verflaag en vernislaag zijn erg verdonkerd en bevuild.

De achterzijde is extreem vuil.

→ *Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.*

→ *Zie aanbevelingen 4. Courant onderhoud.*

Scheuren en naden komen terug open.

Ondeskundige herstelling.

6.1.2. De heilige Dominicus ontvangt van Petrus en Paulus de bevestiging van zijn orde *Grafkapel van Kardinaal Mercier*

R

Het schilderij wordt onderaan ondersteund en kan niet in zijn geheel van nabij bekeken worden omwille van de omvang. De achterzijde kan niet geïnspecteerd worden.

De lijst heeft te lijden gehad onder vocht. Hij is plaatselijk beschadigd en sterk bestoft.

Het doek is bedoekt en golft onderaan. Ter hoogte van de voet van een engel is het doek beschadigd en losgescheurd. De stukken doek krullen naar buiten. Rechts onderaan zijn er beschadigingen en plaatselijk is het doek gescheurd. Er kleeft in deze zone ook een stoplap op de achterzijde die zich aan de voorzijde aftekent in de verflaag.

Op de golvingen ligt erg veel stof.

De vernislaag is nagedonkerd.

→ *Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.*

→ *Zie aanbevelingen 4. Courant onderhoud.*

Aftekening van een stoplap en stof.

Beschadiging ter hoogte van een anker.

Beschadiging rechts onderaan.

- 6.1.3. De aanbidding der
herders
*Noordelijke dwarsbeuk
oost*

- 6.1.4. Hoofdaltaar
Kooromgang noord

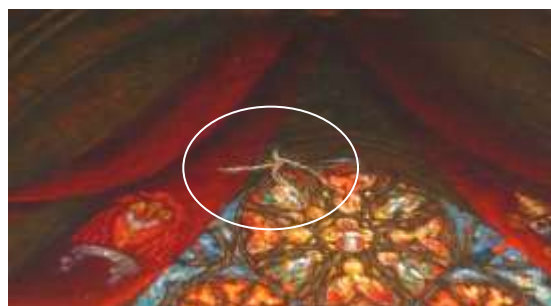

G

R

Het schilderij vormt het altaarstuk van het Onze-Lieve-Vrouw zijaltaar.
Onderaan buikt het doek licht uit.
Sommige zones zijn mat uitgeslagen.

Het schilderij hangt op met een haak aan een oogvijs in de muur.
Het is bovenaan in het midden gescheurd.
→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	14
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

6.1.5. Onze-Lieve-Vrouw door heiligen vereerd
Kooromgang

G R

Het schilderij staat in een blindnis en is niet aan de achterzijde inspecteerbaar. Er is weinig luchtcirculatie mogelijk.
Het schilderij is zwaar gerestaureerd. Het is onder meer bedoekt en in het doek tekenen zich oude plooiën en scheuren af. Deze staan omhoog, maar voorlopig scheuren ze niet opnieuw.
De verflaag is zwaar geretoucheerd en de retouches slaan plaatselijk wit uit.
Op het oppervlak en de lijst ligt veel stof.
→ Zie aanbevelingen 4. *Courant onderhoud.*

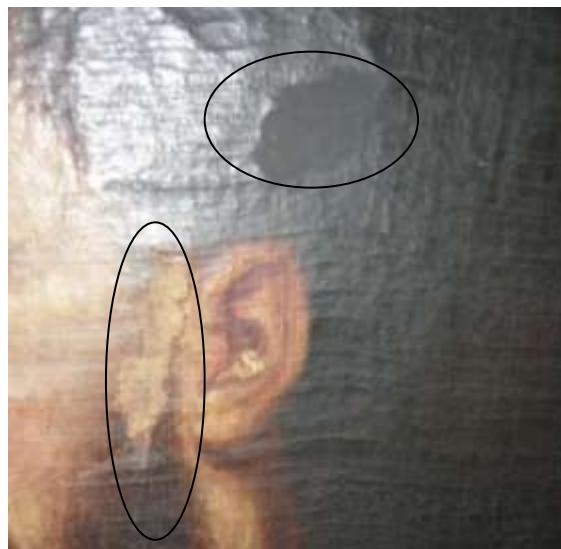
Wit uitslaande retouches.

6.1.6. Sint-Franciscus
Kapittelzaal - eerste verd.
PA.216.E068

M

Het schilderij staat rechtstreeks op de grond tegen de muur.
→ Zie aanbevelingen 3. *Preventieve maatregelen.*
Het is bedoekt, waarbij de originele boorden zijn weggesneden. Het originele doek is niet meer voldoende gehecht op het bedoekingsdoek.
In het originele doek zitten lacunes en oude herstellingen tekenen zich af. De boorden zijn sterk beschadigd.
De verflaag is fragiel langsheen de randen, vroegere herstellingen en langsheen de lacunes in het doek. Er is echter geen onmiddellijk gevaar op verder verfvverlies.
Voor- en achterzijde zijn sterk bestoft.
→ Zie aanbevelingen 1. *Conservatie of restauratie.*

Oude herstelling en lacune in de verflaag.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	15
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

6.1.7. Kruisafname/ graflegging
Kapittelzaal - eerste verd.
PA.216.E067

R M

Het schilderij staat, zonder lijst, op de grond tegen de muur.

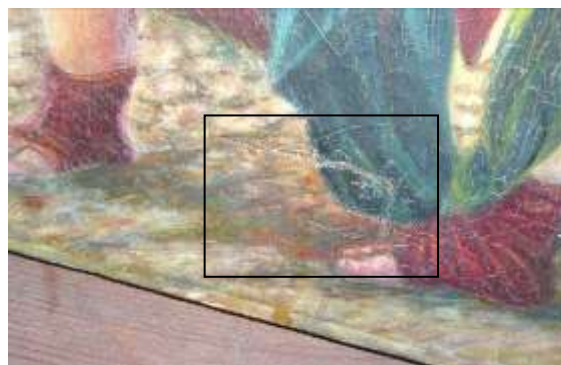
→ Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.

Het doek golft licht vanuit de linker bovenhoek.

Onderaan links zit er een winkelhaak in het doek, die ondeskundig hersteld is met een stoplap. Er zijn verschillende craquelures, onder meer ontstaan door mechanische schade.

De verflaag is goed gehecht, maar sterk vervuild.

→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Winkelhaak.

6.1.8. Kannunik Van Hammé
Kapittelzaal - eerste verd.
PA.216.E061

M

Het schilderij hangt niet meer op in de hal van de weekkapel zoals in 1993, maar staat op de grond tegen de muur. De aanwezige ijzerdraad voldoet niet voor een goede ophanging.

→ Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.

De vergulding op de lijst vertoont lacunes en de kans op bijkomende schade is groot. De lijst is sterk bevuild. Het schilderij is ingelijst met verroeste nagels.

Op de achterzijde van het doek zijn verschillende stoplappen gekleefd. Vooraan is een scheur vrij ondeskundig hersteld.

In de verflaag zitten kleine lacunes. De afschilfering kan verder gaan.

Het schilderij is sterk bestoft.

→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Kleine lacunes in de verflaag.

Ondeskundige herstelling.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	16
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

6.1.9. Guilielmus ab Enchevoirt
Kapittelzaal - eerste verd.
PA.216.E005

R M

Het schilderij met tekstbord staat op de grond tegen de muur. De aanwezige ijzerdraad voldoet niet voor een goede ophanging.
→ Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.
In de lijst en het spieraam zitten oude uitvliegopeningen van kleine klopkever.
Het schilderij is bedoekt, waarbij de boorden van het originele schilderij werden weggesneden.
De verflaag is nog goed gehecht, maar plaatselijk mechanisch beschadigd.
De vernislaag slaat blind uit, voornamelijk ter hoogte van de donkere kleuren.
Het schilderij is sterk bestoft en bevuild aan alle zijden.
→ Zie aanbevelingen 4. Courant onderhoud.
→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

6.1.10. Engelbertus Sterckx
Kapittelzaal - eerste verd.
PA.216.E037

M S

Het schilderij met tekstbord staat op de grond tegen de muur. De aanwezige ijzerdraad voldoet niet voor ophanging.
→ Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.
Het doek is plaatselijk gescheurd door impact van mechanische schade.
De verflaag stuwt verspreid op en schilfert af, voornamelijk in de donkere kleuren en op de onderzijde.
Het schilderij is sterk bestoft en bevuild.
→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Afschilfering van de verflaag.

Afschilfering van de verflaag.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	17
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

- 6.1.11. Aartsbisschop J.M. Franckenberg
Kapittelzaal - eerste verd.
PA.216.E055

M S

Het schilderij staat op de grond tegen de muur.
→ *Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.*
In de lijst zitten oude uitvliegopeningen van kleine klopkever.
Het doek is op een triplexplaat gemaroufleerd (= gekleefd). De plaat is vochtig geweest en is aangetast door kleine klopkever. Er ligt erg veel boormeel op de lijst onder de plaat. Het is niet geheel duidelijk of de aantasting nog actief is.
→ *Zie aanbevelingen 2. Insecten en/of schimmels.*
De uitvliegopeningen situeren zich ook aan de voorzijde doorheen het doek.
Onderaan is de verflaag beschadigd en kan er verder verlies optreden.
De verflaag is verspreid mechanisch beschadigd.
Het geheel is sterk bevuild.
→ *Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.*

Het doek komt onderaan los en de verflaag schilfert af.

Boormeel aan de achterzijde, afkomstig uit de triplexplaat.

- 6.1.12. Christus aan het Kruis
Kapittelzaal - eerste verd.
PA.216.E040

M S

Het schilderij hangt niet meer op in de hal van de weekkapel maar staat op de grond tegen een kast. De aanwezige oogvijs voldoet niet voor een veilige ophanging.
Het doek zit onvoldoende bevestigd in de lijst.
→ *Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.*
Het is plaatselijk ondeskundig hersteld.
Het spieraam is verzwakt door een vermoedelijk oude aantasting door kleine klopkever.
Het doek golft vanuit de hoeken.
De verflaag is in het algemeen nog goed aangehecht, maar is plaatselijk mechanisch beschadigd. Op de bovenste rand kan ze op termijn wel loskomen.
De vernislaag is sterk nagedonkerd.
De voor- en achterzijden zijn heel erg bestoft.
→ *Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.*

Het spieraam is verzwakt. Het doek is plaatselijk ondeskundig hersteld.

6.1.13. Aartsbisschop de Mean
Kapittelzaal - eerste verd.
PA.216.E062

M

Opstuwing van de verflaag.

Het doek zit onvoldoende gehecht in de lijst en golft vanuit de hoeken.

Het schilderij staat tussen andere schilderijen op de grond. De hoeken van de lijst zitten niet meer geheel goed in mekaar.

→ *Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.*

Het doek is plaatselijk doorgescheurd.

De verflaag stuwt licht op voornamelijk in de onderste zone.

De vernislaag slaat blind uit in verschillende zones.

Het geheel is bestoft.

→ *Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.*

Scheur.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	19
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

- 6.1.14. Twee landschappen uit 1958
Kapittelzaal - eerste verd.
 PA.216.E069 en 70

G R

De schilderijen staan op de grond.
 → *Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.*
 Ze werden niet in detail geïnspecteerd, maar zijn in stabiele toestand.

- 6.1.15. Christus aan het kruis
Kapittelzaal - tweede verd.
 PA.216.E034

S

Het schilderij staat rechtstreeks op de vloer, met de beschilderde zijde naar de muur.
 → *Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.*
 Het doek is op verschillende plaatsen gescheurd en er zitten gaten in.
 De voorzijde is sterk bestoft. Het stof werd in het verleden deels verwijderd.
 De achterzijde is sterk bevuild en beschimmeld.
 → *Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.*

Bestofte voorzijde en scheur in het doek.

Detail achterzijde.

Voorwerp		G	R	M	S	N	Toelichting	20
6.1.16. Calvarie <i>Kapittelzaal - tweede verd.</i> PA.216.E059					S		Het doek ligt geplooid op de grond. De voorstelling is niet zichtbaar en om geen verdere schade aan te brengen werd het doek niet opengeplooid. Het schilderij kan dus niet geïnspecteerd worden, maar er zijn duidelijk scheuren en plooiën in het doek. De verflaag is zwaar beschadigd. → <i>Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.</i>	
6.1.17. Rombouts wekt Libertus terug tot leven <i>Sacristie van de weekkapel</i>				M			Het schilderij staat los op de kast. → <i>Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.</i> Het doek golft, vooral aan de zijkanten en in de hoeken. De verflaag stuwt plaatselijk op en is erg vuil. De retouches zijn mat uitgeslagen en de vernislaag is nagedonkerd. De achterzijde is erg vuil. → <i>Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.</i>	
6.1.18. Sint-Rombout <i>Voormalige kapel van de brouwers</i>			R				Het schilderij is tegen de wand bevestigd en steunt onderaan op een geprofileerde lijst (cordonlijst). De achterzijde is niet inspecteerbaar. Het doek golft zeer sterk. De verflaag is plaatselijk mechanisch beschadigd. Ze schilfert – voor zover zichtbaar – nergens acuut af. De vernis blinkt erg. → <i>Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.</i>	

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	21
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

- 6.1.19. Onze-Lieve-Vrouw
schenkt de rozenkrans aan
Dominicus
*Voormalige kapel van de
boogschutters*

R

Het schilderij hangt op voldoende afstand van de muur.
De ankers waarmee het schilderij in de muur zit zijn
roestig. Dit kan op termijn problemen geven.
→ *Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.*
Hetschilderij is bedoekt met was-hars.
Het is ondeskundig gerestaureerd. Ontbrekende delen van
het originele doek werden niet aangevuld en oude
scheuren werden niet goed gelijmd (vooral in de onderste
zone). Langs de randen komen de twee doeken dan ook
los van mekaar.
Het schilderij en de lijst zijn bevuild.

Roestig anker aan de onderzijde.

Ondeskundige restauratie.

- 6.1.20. Sint-Rombout laat de
afgodenbeelden
vernietigen
*Kapel van Onze-Lieve-
Vrouw van Smarten en
Sint-Rombout*

R

Het doek is gekleefd op een houten (multiplex)plaat
(= marouflage). Het hangt bovenaan onvoldoende vast in
de muur en steunt onderaan op twee doken.
→ *Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.*
Oude scheuren en beschadigingen zijn geretoucheerd en
lelijk verouderd. Er zit een witte uitslag op de retouches.
Plaatselijk is de verflaag ook mechanisch beschadigd.
De vernislaag is sterk nagedonkerd en het schilderij is erg
bestoft.

Lelijk verouderde herstelling.

6.1.21. Tenhemelopneming van
Maria
Schoonjanskapel

R

De bevestiging bovenaan is slordig en kan verbeterd worden.

Het schilderij steunt onderaan op een kroonlijst. Het is met de zijanten tegen de muur gegeven. Op de muren rond het schilderij zit veel oppervlakteschimmel. Onderaan rechts zit een gat in het doek. Aan de onderzijde zitten er lacunes in de verflaag en kan de verf plaatselijk verder afschilferen. In de hoeken is de schade het grootst. De vernis is nagedonkerd. Het oppervlak is extreem bestoft. Vermoedelijk heeft men ooit een poging ondernomen om te ontstoffen, want er zijn grote vegen zichtbaar.
→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Lacunes in de verflaag.

6.1.22. Laatste Avondmaal
Kooromgang

G

N

Schade onderaan rechts.

Dit schilderij werd in 2003 geïnspecteerd. Het werd tijdens deze inspectie niet teruggevonden.
→ Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.
Volgende tekst komt uit het rapport van 2003:
Het schilderij is zwaar overschilderd en de invullingen barsten en zullen op termijn loskomen. Het doek golft licht en is bevuild door stof.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	23
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

6.1.23. Calvarie met Maria
Magdalena
Kooromgang zuid

R

Het schilderij hangt boven de deur naar de sacristie. Het hangt trechtervormig op met twee kettingen aan weerszijden van de lijst en het steunt onderaan op een kroonlijst.

De zwarte lijst met hoogglanslak is vrij nieuw. Hij is in stabiele staat ondanks bevuilding door stof en vingerafdrukken.

Het doek golft sterk. Het is mogelijk bedoeft en plaatselijk vervormd.

In het midden zit een verticale naad, die zich aftekent. Onderaan zijn er barsten in de verflaag.

De vernislaag is dik en glanzend met de borstel aangebracht. Het geheel is sterk bestoft.

→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Barst in de verflaag en bevuilding door stof.

6.1.24. Christus aan het Kruis
Zuidelijke dwarsbeuk - oost

G

Het doek vormt het altaarstuk van het Anna-altaar en is gerestaureerd. De middennaad tekent zich af.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	24
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

6.1.25. Reeks van 1775

Algemeen

R

Twee schilderijen hangen in de transepten. De overige hangen in de koorkapellen hoog tegen de wand. Ze zijn hierdoor moeilijk grondig van nabij te bekijken (omwille van de voorwerpen die in de kapellen staan en omdat de ladder enkel tegen de cordonlijst onder de schilderijen kan geplaatst worden zonder schade toe te brengen). Ze vertonen grotendeels hetzelfde schadebeeld. De doken in de muren en de nagels, waarmee de schilderijen in de lijsten worden vastgehouden zijn roestig.

De lijsten met decoraties zijn vermoedelijk in naaldhout. Plaatselijk komen oude uitvliegopeningen van kleine klopkever voor. Verschillende onderdelen van de festoenen, guirlandes en medaillons ontbreken of zijn losgekomen. De lijsten en decoraties zijn grotendeels overschilderd. De verflaag stuwt hier en daar op met verfverlies tot gevolg.

De guirlande is deels gelost en heel erg bevuild.

Overschilderde letters op een tekstbord.

Oudere verflagen komen te voorschijn in de lacunes.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	25
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

Interieurzicht op de
kathedraal
Noordelijke dwarsbeuk

G R

De achterzijden van de schilderijen kunnen niet bekeken worden, maar vermoedelijk zijn de meeste schilderijen bedoekt. Op verschillende doeken kleven stoplappen, die zich aan de voorzijde in de verflaag aftekenen. Tussen de doeken en de spieramen zit vuil.

De meeste verflagen zijn - in het algemeen - nog relatief goed gehecht, maar zijn extreem bevuild en bestoft. De vernislagen zijn nagedonkerd, vergeeld of blind geslagen.

De algemene 'leesbaarheid' van de doeken is heel erg klein.

De meest opvallende bemerkingen per schilderij worden hierna vermeld.

→ *Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.*

Het schilderij kan niet geïnspecteerd worden aan de achterzijde. De ankers waarmee het in de muur zit, zijn verroest.

De verflaag op de lijst schilfert verspreid af.

Het schilderij is vermoedelijk bedoekt. In het doek zitten kleine scheuren en beschadigingen, die de stabiliteit voorlopig niet in gevaar brengen.

Tussen het doek en het spieraam zitten voorwerpen, die zich aftekenen in de verflaag.

Op de binnenlijst ligt veel stof.

→ *Zie aanbevelingen 4. Courant onderhoud.*

Bevuiling op de binnenlijst.

Sint-Rombout bij paus
Stephanus II
*Voormalige kapel van de
boogschutters*

R

In de lijst zitten oude uitvliegopeningen van houtborende insecten. Kleine stukjes zijn afgebroken en verschoven. De verflaag op de achtergrond van het opschrift stuwt op, met verlies tot gevolg.

Over de verflaag lopen erg veel resten van druipsporen.

→ *Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.*

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	26
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

Samenzwering tegen Sint-Rombout
Voormalige kapel van de boogschutters

R

Aan de guirlandes onderaan ontbreken verschillende delen.
In de verflaag tekenen zich stoplappen af.
Er zit vuil tussen het spieraam en het doek.
→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Aankomst van Sint-Rombout te Mechelen
Kapel van de heilige Johannes Berchmans

M

Het doek is beschadigd en hersteld. Deze herstellingen tekenen zich sterk af.
In het midden van het doek zit een klein gaatje.
Er zit veel vuil tussen het doek en het spieraam. Het doek buikt dan ook sterk uit.
→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Prediking van Sint-Rombout
Kapel van de heilige Johannes Berchmans

M

Aan de linkerzijde van de guirlande onderaan de lijst ontbreken delen.
Boven de hand van Sint-Rombout zit een gaatje in het doek. In het doek zitten verder nog veel beschadigingen.
Er zijn dan ook veel stoplappen tegen de achterzijde én op de voorzijde gekleefd die zich sterk aftekenen.
De verflaag stuwt op met lacunes tot gevolg.
→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Sint-Rombout ontvangen door Ado en Elisa
Kapel van Sint-Jozef

M

Ter hoogte van beschadigingen in het doek zijn op de achterzijde stoplappen gekleefd, die het doek sterk vervormd hebben. De verflaag craqueleert zeer sterk en is erg bevuild.
→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	27
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

Ontmoeting van Sint-Rombout en Gummarus
Kapel van Sint-Jozef

M S

Een klein stukje van de decoratie van de lijst ontbreekt. Vermoedelijk stuwt de verf op de lijst bovenaan op. In het doek zitten scheuren en een gat. Mogelijk zitten er ook stoplappen aan de achterzijde. De verflaag is zeer sterk gecraqueleerd en het gevaar op verfverlies is acuut. Er zijn reeds lacunes. De verflaag is erg vuil.
→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Libertus wordt weer tot het leven geroepen
Kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Zellaer

M S

De verflaag is zeer sterk gecraqueleerd en het gevaar op verfverlies is acuut. Er zijn reeds lacunes.
→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Sint-Rombout laat een kerk bouwen
Kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Zellaer

M

Verschillende onderdelen van de guirlande hangen los. Het doek buikt licht uit. Op de achterzijde kleven stoplappen. Een stuk van het doek (of inzetstuk) hangt los. Onderaan stuwt de verflaag op en schilfert ze af. Vermoedelijk oude retouches slaan wit uit. Het oppervlak is zeer sterk bevuil.
→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Wit uitslaande retrouches.

Sint-Rombout berispt twee
werklieden om hun
liederlijk leven
*Kapel ter nagedachtenis
van Kardinaal Sterckx*

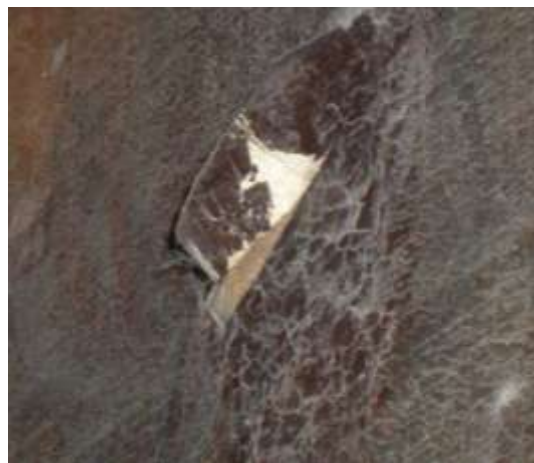

Een engel leidt Rombout
naar Mechelen
*Kapel ter nagedachtenis
van Kardinaal Sterckx*

M

R

Gelost onderdeel van het doek.

Verschillende onderdelen van de guirlandes ontbreken.
Ook aan het medaillon bovenaan ontbreken kleine
onderdelen.
Het doek golft licht. Op de achterzijde zitten stoplappen,
die zich aan de voorkant aftekenen en het doek
vervormen.
Onderaan zit vuil tussen het doek en het spieraam. De
verflaag stuwt hierdoor op.
→ *Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.*

Een deel van de guirlande ontbreekt.
Het doek golft vanuit de hoeken.
Op de achterzijde zit een stoplap, die zich duidelijk
aftekent aan de voorzijde. Ter hoogte van de stoplap, is
plakband aangebracht op de verflaag. De plakband is er
deels afgevallen of afgetrokken. Op die plaatsen zijn
lijmresten achtergebleven en is de verflaag beschadigd.
Een retouche is mat uitgeslagen.
Onderaan zit veel vuil tussen het spieraam en het doek.
→ *Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.*

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	29
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

Het lichaam van Sint-Rombout wordt uit het water gehaald
Kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Smarten en Sint-Rombout

R

Een deel van de guirlande aan de rechterzijde hangt nog maar minimaal vast. Ze kan op termijn vallen.
 Over de verflaag lopen veel druipsporen, vermoedelijk afkomstig van het gewelf.
 Tussen het doek en het spieraam zit vuil dat het doek vervormt.
 → Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Zegepraal van Sint-Rombout
Kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Smarten en Sint-Rombout

M

De lijst is plaatselijk mechanisch beschadigd. Aan de guirlandes ontbreken onderdelen.
 Het doek golft vanuit de hoeken en in de verflaag tekenen zich stoplappen af. Het doek vertoont scheuren, beschadigingen en ondeskundige herstellingen.
 De verf schilfert plaatselijk af. Oude retouches zijn mat uitgeslagen. De vernis slaat blind uit.
 Het geheel is extreem vuil.
 → Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Geloste onderdelen aan het festoen.

Bevuiling door stof en golving in het doek.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	30
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

Sint-Rombout ontvangt in Rome van Petrus en Paulus de opdracht om het Evangelie te prediken
Zuidelijke dwarsbeuk

M

Het schilderij hangt onder een glasraam en heeft geleden onder druipsporen afkomstig van dit venster. Zowel op de lijst als in de verflaag tekenen zich druipsporen af. Er is een goot boven het schilderij gemonteerd.

De ankers waar het schilderij mee tegen de muur vastzit, zijn oppervlakkig verroest.

De lijst schilfert onder- en bovenaan af. De huidige verflaag is niet de originele. In de lijst zitten oude uitvliegopeningen van kleine klopkever.

Het doek is bedoekt en heeft hierdoor blazen. Het golft en op de golven ligt erg veel stof. De achterzijde is heel erg bevuild.

Plaatselijk komt de verflaag los. Mogelijk gaat het om overschilderingen.

De vernis is vergeeld en op de verflaag ligt een dik pak stof.

Stof op de golvingen in het doek en druipsporen op de lijst.

Lacunes in de verflaag van de lijst.

6.2. Paneel

6.2.1. Medaillons

Noordelijke portiek

M

De beschilderde houten medaillons met tekst hangen tegen de westmuur met een dunne ijzerdraad aan een haak in de muur. De naden staan plaatselijk open. De verflagen schilferen her en der af tot op de drager. Dit proces loopt nog door.

→ *Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.*

6.2.2. Besnijdenis van Christus

Sacramentskapel

G

Het schilderij vormt het altaarstuk van het altaar tegen de oostwand.

Het is gerestaureerd. Aan de linkerzijde is er lichte schade aan de verflaag onder de lijst.

De verflaag en de lijst zijn erg bestoft.

→ *Zie aanbevelingen 4. Courant onderhoud.*

Lichte verschade onder de lijst.

- 6.2.3. Gekruisigde Christus:
triptiek
*Kapel ter nagedachtenis
van Kardinaal Goossens*

R

Witte spatten op de verflaag.

- 6.2.4. Twee iconen
*Grafkapel van Kardinaal
Mercier*

R

Bestofte lijst.

Het drieluik staat op de predella van het altaar.
Aan de achterzijde is voldoende afstand om
luchtcirculatie mogelijk te maken.
Er zijn dwarslatten op de achterzijde van het middenluik
bevestigd.
De verflaag is heel erg bevuild. Kleine kratertjes duwen
de verflaag kapot. De oorsprong is zonder verder
onderzoek niet duidelijk. Het kan eventueel gaan om
schimmels.
Op de verflaag zitten ook witte spatten.
De achterzijden zijn heel erg bevuild.
→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Ingekoekt vuil of schimmelvorming vanuit de ondergrond.

De iconen hangen achter een plexiglas dat beschimmeld
is. De iconen zijn bestoft. Er ontwikkelt zich licht
oppervlakteschimmel, daar waar het plexiglas de iconen
raakt.
→ Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.
→ Zie aanbevelingen 4. Courant onderhoud.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	32
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

6.2.5. Marteling van de heilige
Leodegarius
Noordelijke zijbeuk

R

Het schilderij zit in een neogotische lijst vast met enkele nagels. Het is vermoedelijk vergroot om in de lijst te passen. Het schilderij komt aan de achterzijde tegen de muur, waardoor onvoldoende luchtcirculatie mogelijk is.
→ *Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.*
De verticale voeg en de uitbreiding aan de bovenzijde tekenen zich af.
De vernislaag is vergeeld.
De achterzijde is erg bevuild door stof en spinnenwebben.
→ *Zie aanbevelingen 4. Courant onderhoud.*

Aftekening van de voegen.

6.2.6. Medaillons
Noordelijke dwarsbeuk

R

De twee beschildeerde medaillons met tekst, zijn vermoedelijk meermaals overschilderd.
De guirlande/festoen onderaan is bij het zuidelijk medaillon aan één zijde verzakt.
→ *Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.*
Ze zijn licht bestoft.
→ *Zie aanbevelingen 4. Courant onderhoud.*

6.2.7. De Verrezen Christus
tussen de heiligen Petrus
en Paulus
drieluik
Kooromgang

G

Het drieluik is gerestaureerd.
Op één zijluik aan de achterzijde zitten witte verkleuringen, mogelijk gaat het om kalkdruppels.
Achter het middenpaneel hangen erg veel spinnenwebben en stof.
→ *Zie aanbevelingen 4. Courant onderhoud.*

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	33
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

6.2.8. Marteling van Sint-Joris
drieluik
Kooromgang

G

Witte druppels.

Het drieluik is gerestaureerd. Op de achterzijde ligt erg veel stof.
Achter het middenpaneel hangen spinnenwebben.
→ Zie aanbevelingen 4. Courant onderhoud.

Stof op het oppervlak.

6.2.9. 25 panelen over leven
Sint-Rombout
Kooromgang

G

De panelen zijn zonder lijst in speciaal voor de reeks ontworpen kasten tentoongesteld.
De panelen zijn voor zover zichtbaar in stabiele staat.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	34
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

Tentoonstellingswijze

M

De tentoonstellingskasten zorgen niet voor een stabiel klimaat en zijn evenmin stofvrij.
De binnenzijden van de kasten zijn bevuild door stof en insecten.
→ Zie aanbevelingen 4. Courant onderhoud.
Soms komen de haakjes niet voldoende over de panelen.
Enkele poten van de kasten zijn aan het roesten, met verkleuring van de onderliggende stenen tot gevolg.
→ Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.

Haakje komt onvoldoende over het paneel.

Schade aan de grafsteen door de poot van de kast.

6.2.10. Twee ovale tekstborden
Kapittelzaal - eerste verd.
PA.216.C131

M

S

De twee borden staan tegen mekaar rechtstreeks op de vloer.
→ Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.
De verflaag van één van beide stuwt op en schilfert acuut af.
→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Afschilfering van de verflaag.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	35
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

- 6.2.11. Onze-Lieve-Vrouw der
Mirakelen
Weekkapel

R

Het schilderij hangt rechtstreeks tegen de muur, waardoor geen luchtcirculatie mogelijk is. De achterzijde is hierdoor bevuild door oppervlakteschimmel.

→ Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.

→ Zie aanbevelingen 2. Insecten en/of schimmels.

Eén voeg staat licht open en langs de voeg is de verflaag licht afgeschilferd.

De vernislaag is erg slordig en dik aangebracht. Door de sterke vergeling is de leesbaarheid van het schilderij sterk afgenomen.

→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Oppervlakteschimmel.

- 6.2.12. David overwint Goliath
Middenluik
Voormalige kapel van de
brouwers

S

Het middendeel van het drieluik hangt te dicht tegen de muur, waardoor aan de achterzijde geen luchtcirculatie mogelijk is.

De bidbank vóór het schilderij heeft de lijst van de zijluiken beschadigd.

→ Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.

Twee voegen tussen de verschillende planken van het middenpaneel staan open.

De verflaag stuwt verspreid op, onder meer langs de voegen. Er zijn lacunes tot op de drager en de afschilfering is acuut.

De verflaag is heel erg bevuild door stof en oude druipsporen die onder meer kalk bevatten.

Plaatselijk is de verf mechanisch beschadigd.

Oude retouches tekenen zich storend af en de vernislaag is vergeeld en aangetast door de druipsporen (die ook deels horizontaal lopen).

→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Lacunes in de verflaag.

Craquelures en opstuwings.

Linkerzijluik

Bevuiling van de verflaag.

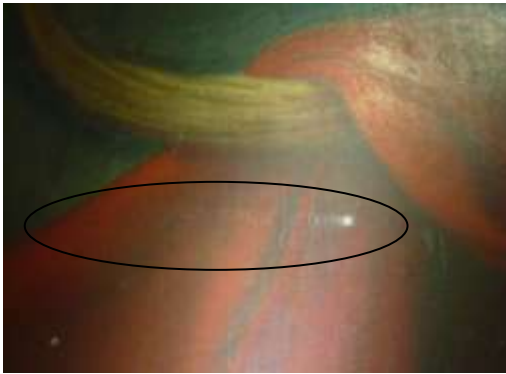

Open voegen.

Het zijluik met *het offer van Abraham* en op de achterzijde *Lambertus* zit niet meer in de sponning van de lijst, waardoor het op termijn uit de lijst kan vallen. De verflaag is plaatselijk mechanisch beschadigd. Er lopen ook horizontale en verticale strepen van kalkwater over. Op de achterzijde (*Lambertus*) zit oppervlakteschimmel. → Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Het paneel zit niet meer voldoende in de sponning van de lijst.

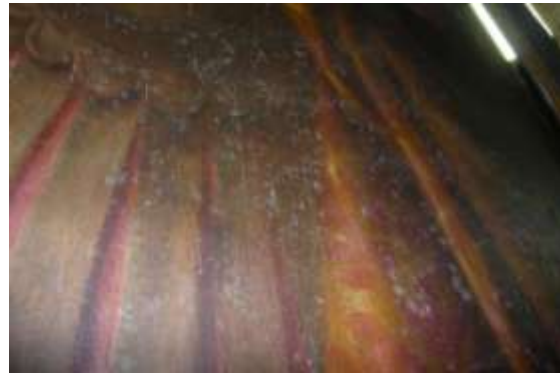
Druipspoor (horizontaal).

Rechterzijluik

Lacunes in de verf en bevuiling.

6.2.13. Laatste Avondmaal
Voormalige kapel van de
brouwers

Oppervlakteschimmel.

Het rechterzijluik met *Judit met het hoofd van Holofernes* en op de achterzijde *Libertus* zit eveneens niet meer goed in de sponning.

Minstens één voeg staat open.

De verflaag stuwt acuut op en er is reeds veel verlies.

De achterzijde is extreem vuil.

→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Open voeg en opstuwing van de verf.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	38
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

Paneel

M

Op de achterzijde van het paneel zijn klampen aangebracht, die de natuurlijke werking van het hout kunnen belemmeren.
Het geheel hangt te dicht tegen de muur, waardoor aan de achterzijde onvoldoende luchtcirculatie mogelijk is.
→ *Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.*
Minimaal één voeg komt licht open.
De verflaag schilfert onderaan links af. Er is reeds een grote lacune. De afschilfering gaat verder. Her en der, voornamelijk langs de randen van de panelen stukt de verf op en schilfert ze af.
De verflaag is vervuild door spatten en stof.
De achterzijde is sterk vervuild.
→ *Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.*

Opstuwing in de verflaag.

Lacune in de verflaag.

Lijst

R

In de lijst zitten uitvliegopeningen van houtborende insecten; het hout is mogelijk plaatselijk verzwakt. Het is niet duidelijk of de aantasting nog actief is.
→ *Zie aanbevelingen 2. Insecten en/of schimmels.*
Onderaan en in het midden ontbreken kleine deeltjes van de vergulde binnenlijst.

Ontbrekend deel.

Gedenkplaat

R

De metalen plaat onder het schilderij corrodeert licht in de diepere delen.
→ *Zie aanbevelingen 4. Courant onderhoud.*

6.2.14. Blazoenen van de
ridders van het Gulden
Vlies

Kapel van de relieken

R

Corrosie in de diepere delen.

De panelen hangen per drie vertikaal op aan één haak in de muur. Er staan/hangen er ook op de kroonlijsten. Ze hangen veel te dicht tegen de muur om luchtcirculatie aan de achterzijde toe te laten.

→ *Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.*

Sommige zijn aan de achterzijde bedekt met kurk.

De metalen latjes aan de zijanten zijn nogal onzorgvuldig aangebracht en vormen niet de ideale manier van bevestiging.

De voegen tussen de panelen staan verspreid open.

Langsheen de randen stuwt de verflaag plaatselijk licht op.

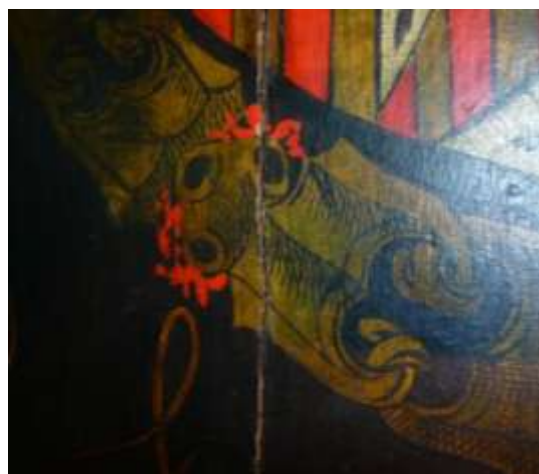
De verflagen vertonen veel lacunes en erg veel retouches.

De lacunes zijn niet altijd op niveau gebracht voor het retoucheren.

De vernis is nagedonkerd.

Het oppervlak is bestoft.

De meeste blazoenen zijn in vrij stabiele staat ondanks de vele herstellingen. Hieronder worden diegene besproken waarvan de verflaag opstuwt.

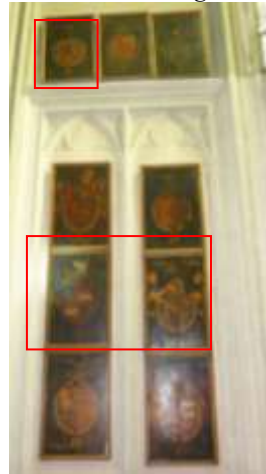

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	40
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

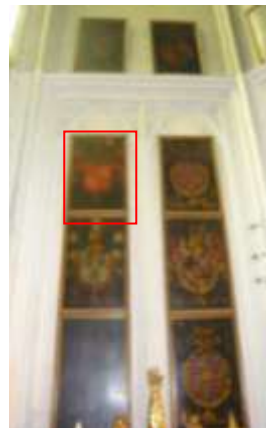
*Van oost naar west
oostelijke travee*

Bij de omcirkelde blazoenen stukt de verflaag op. Het is echter niet uitgesloten dat ook bij andere blazoenen opstuwingen voorkomen.

→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

*tweede travee vanaf het
westen*

westelijke travee

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	41
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

6.2.15. Sint-Lucas schildert
portret van Onze-Lieve-
Vrouw
Schoonjanskapel

R M

Het drieluik hangt voor een deur, die niet meer in gebruik is.

De ankers waarmee het schilderij tegen de muur vast zit, zijn roestig. De staaf onderaan rechts heeft vermoedelijk door roestvorming het pleisterwerk opgeduwd.

→ *Zie aanbevelingen 3. Preventieve maatregelen.*

Op de bovenzijde van de lijst tekenen zich oude druipsporen af, mogelijk afkomstig van het bovenliggende glasraam.

De panelen hebben sterk gewerkt en de naden tussen de planken tekenen zich af. De zijluiken zijn scheluw getrokken. Op de achterzijde van het linkerzijluik zitten blokjes op de naden gekleefd, bij de twee anderen niet. In de verflaag zitten kleine lacunes. In sommige zones stuwt de verflaag op en kan er mogelijk verfverlies optreden. Er zijn veel overschilderingen en retouches uitgevoerd.

Het schilderij is aan alle zijden sterk bestoft en bevuild.

→ *Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.*

Het roestige anker drukt het pleisterwerk deels los.

Opstuwende verflaag.

Licht openstaande voegen.

Voorwerp	G	R	M	S	N	Toelichting	42
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

6.2.16. Marteling van Sint-Sebastiaan: drieluik
Kooromgang zuid

M S

Het drieluik hangt op enige afstand van de muur, maar komt wel tegen de pilasters van de muur.
Op de achterzijde van het middenpaneel zijn op enkele voegen klampen gekleefd, die er deels al zijn afgesprongen. Klampen kunnen de natuurlijke werking van het hout tegenhouden, waardoor de verflaag kan opstuwten en afschilferen.
De achterzijde van het middenluik is sterk bestoft door stof en spinnenwebben.
Verschillende voegen tussen de planken staan open. Dit heeft vermoedelijk te maken met wisselende klimaatomstandigheden in de kathedraal.
De verflaag stuwt verspreid op. Het gaat om fijne opstuwingen die niet onmiddellijk opvallen.
De verflaag van het middenpaneel is aan de linkerzijde plaatselijk mechanisch beschadigd.
Op de verflaag ligt zo'n dikke laag stof, dat ze reeds gedeeltelijk is vastgekoekt. Op de achterzijde ontstaat vermoedelijk oppervlakteschimmel.
→ Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.

Mechanische beschadiging.

Opstuwning van de verflaag.

6.2.17. Sint Rombout zegent
Libertus
Kooromgang zuid

R

Het schilderij wordt onderaan ondersteund en er is luchtcirculatie mogelijk aan de achterzijde. Bepaalde delen komen wel tegen de pilasters die in de muur zijn uitgewerkt.
Verschillende voegen tussen de planken staan licht open en de verf schilfert op die plaatsen licht af. Dit heeft vermoedelijk te maken met wisselende klimaatomstandigheden.
De verflaag is erg bestoft en over heel het oppervlak zitten kleine kalkwaterspatten.
→ Zie aanbevelingen 4. Courant onderhoud.

Kalkwaterspatten.

→ *Open voeg met afschilfering van de verf aan de randen.*

6.2.18. Doopsel van Christus
Zuidelijke portiek westzijde

S

Het schilderij hangt lichtjes schuin op. Hierdoor kan er vuil op de achterzijde vallen.
Zowel in de lijst als in het paneel zitten oude uitvliegopeningen van houtborende insecten. De verflaag op de lijst schilfert af.

Eén voeg tussen twee planken staat erg ver open.
De verflaag stuwt verspreid op en schilfert af (in de linkerbenedenhoek, aan de linkerkant in het midden, in het midden, onderaan enz.).

De vernislaag is nagedonkerd en vuil.

Het geheel is aan alle zijden erg bestoft door stof en spinnenwebben.

→ *Zie aanbevelingen 1. Conservatie of restauratie.*

Open voeg.

Voorwerp		G	R	M	S	N	Toelichting	44
6.3. Andere								
6.3.1. Zwarte-Lieve-Vrouw Kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Mirakelen			R					
							Het beschilderde doek is op een metalen of houten drager gekleefd. De houten lijst is versierd met messingen diep reliëfs. De versieringen op de lijst zijn gecorrodeerd en bestoft. Voor de schildering is een glazen beveiligingsplaat aangebracht. Het doek heeft een 'naad' in het midden, die onderaan zwaar overschilderd is. In het gezicht zijn er op een verticale lijn lacunes in de verflaag. De schildering is erg bevuild door stof en witte spatten. De glazen plaat is eveneens bevuild. → Zie aanbevelingen 4. Courant onderhoud.	
								
Corrosie in diepere delen en stof.								
								
							Middennaad met verfverlies.	